

*Богорад Настя,
студентка гр.ТО-5 КМД КНУТД
керівник Курко Т.В.,
викладач КМД КНУТД*

ШЛЯХАМИ ТВОРЧОСТІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Анотація. Ця робота – перша спроба ознайомитись з В.О.Сухомлинським, не тільки як із автором дитячих казок та оповідань, але і ще як із педагогом-гуманістом. Студентка спробувала сприйняти творчу спадщину педагога, осмислити і відібрати те, що на сьогоднішній її світогляд є найціннішого і найцікавішого у роботах В.О.Сухомлинського.

Вступ. Вже скоро відбудеться 100-річчя з дня народження Василя Сухомлинського. Він був звичайним сільським хлопчиком, що мріяв стати вчителем. Його прикладені зусилля були виправдані, і Василю Олександровичу вдалося у 1948 р. стати директором Павлиської середньої школи. Творчі пошуки директора-новатора втілювались у написання спочатку статей, а потім книжок, які користувались попитом і при житті великого педагога і неодноразово видавались і перевидавались на різних мовах після його смерті.

Виклад основного матеріалу. Школа Василя Олександровича була просто подвір'ям під відкритим небом, одразу після війни. І він був змушений навчати своїх учнів у «зелених класах», а діти до того ж були побиті війною. Проте завдяки Сухомлинському діти у школі забували про недавню війну. Вони всьому вчилися у природи, потім приходили до класу і малювали природу. В.О.Сухомлинський по-новому використовує природу як широкий засіб загального розвитку дитини. Головним завданням таких уроків серед природи був розвиток у дітей здатності до кольорового та просторового відчуття. Педагог не просто вчив дітей спостерігати, але й спонукав помічати у звичайному - незвичайне, відчувати й емоційно переживати гаму різноманітних кольорів і відтінків. Подібні досліді проводяться у школах сучасної Японії, де учні розрізняють до 300 кольорів і відтінків.

У школі поважали гідність дитини, оскільки без любові і поваги до вихованців, за переконанням В.Сухомлинського, будь-які розмови про гуманність і людяність є порожнім звуком. Формування гуманності школярів здійснювалося у Павлиській школі шляхом використання "Хрестоматії моральних цінностей людства" та "Хрестоматії з етики". Ці рукописні матеріали постійно поповнювалися вченим та його колегами і слугували розвитку у дітей людяності, доброти, гідності. А коли відправлявся з дітьми у поїздку, то діти й уявити не могли, що разом з ними на землі сидить директор і їсть печену картоплю, їх це кожен раз дивувало.

Він навіть пропонував старшокласникам провести уроки для молодших класів. І нині у школі працюють його учні вчителями, випробувавши професію ще у шкільні роки і зрозумівши, що це їх покликання. Зі слів колишніх учнів В.О. Сухомлинського: «Він був чудовим вчителем.»

У Павлиській школі Василь Сухомлинський спочатку викладав історію, суспільствознавство, українську мову й літературу у старших класах. Працюючи з підлітками, помітив, що серед них майже не було відмінників, хоча в молодших класах багато хто з них вчився на "п'ятірки". Тоді Сухомлинський став брати першокласників і доводити їх до сьомого класу. Намагався зрозуміти, чи діти з віком стають лінєвими або здібності їхні

погіршуються й чи винні в цьому вчителі. Потім навіть узявся працювати з дошкільнятами, які готувалися йти до школи, у "зеленому" класі — спеціальній альтанці біля шкільного виноградника.

Вивчаючи індивідуальні особливості учнів, а також умови життя, у яких вони зростають, результати спостережень записував у щоденник. Невдовзі з'явилися його праці "Серце віддаю дітям", "Павлівська середня школа", "Жива вода криниці", "Народження громадянина". Тодішні педагоги вважали, що вирішальним у вихованні є вплив колективу на особистість. А Сухомлинський ішов від дитини до колективу. Він вважав, що той повинен складатися з розвинених індивідуальностей. Тому книгу "Серце віддаю дітям" спочатку не хотіли друкувати. Методика навчання дітей на природі, а не в класі, також йшла всупереч офіційній педагогіці й багатьох лякала. До школи вивчати досвід стали приїжджати делегації з Японії, Німеччини, Фінляндії, а "Серце віддаю дітям" у своїй країні все ще не дозволяли оприлюднити.

«- Как-то к нам приехал директор школы-интерната Юрген Польшин из ГДР, — згадувала Ганна Сухомлинська, — и просто пришел в восторг от самой школы, а "Сердце отдаю детям" так его увлекла, что он решил обязательно добиться ее опубликования. Благодаря стараниям Польшина книга была издана в Германии на немецком языке в 1968 году.» У СРСР твір видали наступного року (1969 року), за рік до смерті Сухомлинського, російською мовою. Невдовзі "Серце віддаю дітям" побачило світ у 69 виданнях на 37 мовах.

Ця книга розповідає про щасливе дитинство, що може забезпечити дитині дорослий. Якщо ж вдуматися у саму фразу: «Серце віддаю дітям», то вчитель і має бути таким: «Лише той зможе стати справжнім вчителем, той хто ніколи не забуває, що він і сам був дитиною». Ще чудово описує вчителя ця цитата: «У найпотаємнішому куточку дитини є своя струна, вона звучить по-своєму і, щоб струна озвалася, треба самому настроїтися на неї, як на позитивні звуки серця. Уміння відчутти це - найвища мудрість педагога...». А школу він описував: «Школа стає справжнім вогнищем культури лише тоді, коли в ній панують 4 культу: культ Батьківщини, культ Людини, культ книги та культ рідної мови». Крім того, дотичною до школи є і тема рідної мови. У своєму записнику В. Сухомлинський занотовує: "Дві рідні мови - це так само безглуздо, як би ми намагалися уявити, що одну дитину народило дві матері. У дитини є одна мати. Рідна. До смерті. До останнього подиху". Цими словами видатний педагог висловлює своє педагогічне кредо.

На думку Василя Сухомлинського, національне виховання без патріотизму неможливе. Саме відданість рідній землі, любов до батьківщини, рідного народу, його історії, мови, культури народжують національний менталітет, психіку і характер людини. "Азбука патріотичного виховання полягає у тому, щоб утвердити в людській душі багате, яскраве, незабутнє дитинство, закарбувати в ньому образи рідної природи, які хвилювали б усе життя. У кожної дитини повинен бути рідний куточок, який став би незабутнім спогадом про найдорожче, - без цього немає людини. Немає її морально-емоційного і естетичного коріння, немає свіжого вітерця, який живить непогасне полум'я любові до Вітчизни".

Василь Олександрович не забував про виховання людяності в учнях: «Моральний вигляд особистості залежить від того, з яких джерел здобувала людина свої радості в роки дитинства. Якщо веселощі були бездумними, споживчими, якщо дитина не пізнала, що таке горе, образи, страждання, вона зростає егоїстом, буде глуха до людей. Дуже важливо, щоб наші вихованці пізнали вищу радість – радість хвилюючих переживань, викликаних турботою про людину».

Безліч цитат присвячено у книзі «Серце віддаю дітям» саме визначенню і призначенню вчителя:

- «Учитель, який хоче мати високі результати навчання, повинен знати стилі пізнання своїх учнів, покладати це в основу організації спільної діяльності педагога і школярів на уроці...Справжній педагог повинен працювати на майбутнє.»

- «Учитель — це перший, а потім і головний світоч в інтелектуальному житті школяра; він пробуджує в дитини жадобу знань, повагу до науки, культури, освіти.»

- «Учителю потрібно трудитися багато років, щоб побачити предмет свого творіння...; нікого так часто не відвідує почуття невдоволення, як учителя; ні в якій праці помилки і невдачі не призводять до таких важких наслідків, як у вчительській. Учителю часто буває ніколи подумати про себе, оскільки він змушений думати про інших, і це для нього не самопожертва, не покірливість долі, а справжнє щастя особистого життя.»

- «Учителю потрібно володіти величезним талантом людинолюбства і безмежною любов'ю до своєї праці й перш за все до дітей, щоб на довгі роки зберегти бадьорість духу, ясність розуму, свіжість вражень, сприйнятливність почуттів — а без цих важливих якостей праця педагога перетворюється в муку.»

Висновки. Загалом вся книга «Серце віддаю дітям» присвячена праці вчителя і навчанням дітей, що повинні пізнати всі радості і незгоди життя, щоб вирости «справжніми людьми». І найліпше це описує автор такими словами: «До хорошого уроку учитель готується все життя», а учня - «Головною потребою кожного школяра мають стати праця, самостійна думка, відкриття істини».

Література.

1. <https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/uchni-vasilya-suhomlinskogo-robili-sivalki-ta-viyalki/255723>- "Серце віддаю дітям" надрукували за рік до смерті автора»
2. В. О. Сухомлинський. Вибрані твори: у 5 т. – К.: Радянська школа, 1972.

*Вдовін В. О.,
студентка гр. О-9-8 КМД КНУТД,
керівник Яковенко О.Д.,
викладач КМД КНУТД*

ГУМАНІЗМ ПЕДАГОГІКИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Анотація. У тезах розглядаються гуманістичні аспекти педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського. На її основі аналізуються визначені педагогом-новатором умови виховання у дітей сердечності, доброти, чуйності, любові до оточуючого нас світу.

Ключові слова: педагогічна система В.О. Сухомлинського, гуманізм, мистецтво спілкування, мораль, самосвідомість, самореалізація, уроки добра, народна педагогіка.

Вступ. Українська держава досить щедра і багата своїми талантами. Вона подарувала світу відомих діячів, які представляють різні сфери суспільного буття, зокрема педагогіку, історія розвитку якої безпосередньо пов'язана з творчою спадщиною Василя Олександровича